

ARCHEOLOGIENOTA KEERBERGEN - GROTSTRAAT

J. CLAESEN, B. VAN GENECHTEN,
E. AUDENAERT, E. KEERSMAEKERS
A. DOUCET & K. BOUCKAERT

OKTOBER 2018

Titel

Archeologienota zonder ingreep in de bodem. Keerbergen - Grotstraat

Auteur(s)

Jan Claesen, Ben Van Genechten, Evelien Audenaert,
Emma Keersmaekers, Alexander Doucet & Kevin Bouckaert

Opdrachtgever

GROENWEGHE Ludovic, Fruithoflaan 95/21 te 2600 Antwerpen
GROENWEGHE Patrick, Allewaerstraat 11A te 2000 Antwerpen

Projectnummer

2018J25

Plaats en datum

Kortenaken, 15 oktober 2018

Reeks en nummer

ARCHEBO rapport 2018J25
ISSN 2034-5615

© 2018 ARCHEBO bvba

ARCHEBO aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen worden in een geautomatiseerd gegevensbestand, en/of openbaar gemaakt worden in enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie of enige andere wijze, zonder voorafgaandelijke toestemming van de opdrachtgever.

INHOUD

1	Inleiding	4
1.1	<i>Algemeen</i>	<i>4</i>
1.2	<i>Beschrijving onderzoeksopdracht</i>	<i>4</i>
1.3	<i>Doelstellingen</i>	<i>7</i>
1.4	<i>Randvoorwaarden.....</i>	<i>7</i>
1.5	<i>Onderzoeksvragen</i>	<i>7</i>
2	Huidige & toekomstige situatie	8
2.1	<i>Huidige situatie</i>	<i>8</i>
2.2	<i>Toekomstige situatie</i>	<i>8</i>
3	Bureauonderzoek	10
3.1	<i>Landschappelijke & bodemkundige situering</i>	<i>10</i>
3.2	<i>Archeologische en erfgoedkundige data.....</i>	<i>15</i>
3.3	<i>Historiek en cartografische bronnen</i>	<i>18</i>
3.4	<i>Archeologische verwachting</i>	<i>24</i>
4	Resultaten bureauonderzoek	25
4.1	<i>Algemeen</i>	<i>25</i>
4.2	<i>Beantwoording onderzoeksvragen</i>	<i>25</i>
4.3	<i>Samenvatting / assessment bureauonderzoek</i>	<i>26</i>
4.4	<i>Programma van maatregelen</i>	<i>27</i>
5	Bibliografie	28
6	Figurenlijst.....	29
7	Plannenlijst.....	30

1 INLEIDING

1.1 ALGEMEEN

Bij het aanvragen van een stedenbouwkundige vergunning of een verkavelingsvergunning kan het zijn dat het toevoegen van een archeologienota aan de aanvraag verplicht wordt gesteld. De archeologienota wordt geschreven door een erkend archeoloog en bevat de resultaten van een archeologisch vooronderzoek en een advies voor vrijgave of eventueel vervolgonderzoek.

Het toevoegen van een archeologienota aan een verkavelingsaanvraag is afhankelijk van een aantal criteria:

- De totale oppervlakte van de percelen
- De oppervlakte van de geplande bodemingrepen
- De ruimtelijke bestemming van het terrein
- De ligging van het terrein binnen of buiten een archeologische zone of de site volgens de inventaris

Figuur 1: Criteria bij verkavelingsvergunningen

1.2 BESCHRIJVING ONDERZOEKSOPDRACHT

Naar aanleiding van een verkavelingsaanvraag heeft ARCHEBO bvba in opdracht van de heren Groenweghe Ludovic en Patrick een archeologienota opgemaakt voor de verkaveling van een perceel aan de Grotstraat in Keerbergen. Het bestaand perceel van ca. 3940m² wordt opgedeeld in twee percelen met elk een vrijstaande woning van ca. 300m² oppervlakte.

Aangezien de aanvraag voor een verkavelingsvergunning na 1 juni 2016 werd ingediend, is een archeologienota evenwel vereist, zoals vastgelegd in het Onroerenderfgoeddecreet (art. 5.4.1, 5.4.2, 5.4.8 en 5.4.9). Het bureauonderzoek werd uitgevoerd in juni 2018 onder leiding van erkend archeoloog Jan Claesen. Contactpersoon bij het opstellen van de nota was landmeter-expert François Geens. In de onderhavige archeologienota worden de locatie van het terrein en de reeds uitgevoerde werken geanalyseerd. Deze informatie wordt samen met de resultaten van een archeologisch bureauonderzoek bestudeerd.

Administratieve fiche	
Naam site:	Keerbergen - Grotstraat
Onderzoek:	Archeologienota zonder ingreep in de bodem
Ligging:	Provincie Vlaams-Brabant, Keerbergen, Grotstraat
Kadaster:	Keerbergen, afdeling 2, sectie F, perceel 417A
Coördinaten:	A X 171273.793
	Y 187756.111
	B X 171331.261
	Y 187794.052
	C X 171310.148
	Y 187708.168
	D X 171362.536
	Y 187742.458
Opdrachtgever:	GROENWEGHE Ludovic, Fruithoflaan 95/21 te 2600 Antwerpen GROENWEGHE Patrick, Allewaerstraat 11A te 2000 Antwerpen
Contactpersoon	Landmeter-expert François Geens Schrieksebaan 284 3140 Keerbergen
Uitvoerder:	ARCHEBO bvba
Projectcode bureauonderzoek:	2018J25
Projectleiding:	Jan Claesen
Erkenningsnummer projectleiding:	OE/ERK/Archeoloog/2015/00014
Bewaarplaats archief:	ARCHEBO bvba (tijdelijk)
Grootte projectgebied:	Ca. 3940m ²
Uitvoeringsperiode:	Van 15 tot 16 oktober 2018
Reden van de ingreep	Verkaveling van het bestaand perceel in twee afzonderlijke percelen met elk een eigen vrijstaande woning van ca. 300m ²
Wetenschappelijke vraagstelling:	Het doel van deze archeologienota is een archeologische evaluatie van het terrein, de geplande werken en impact op het bodemarchief.
Termen Thesauri:	Bureauonderzoek, verstoring, verkaveling, ...

De onderstaande GRB-kadasterkaart en de Orthofoto tonen het projectgebied op de meest recente stadskarten en luchtfoto's.

KEGR/18/10/15/1 - Digitale aanmaak

Figuur 2: Situering van het projectgebied en de coördinaten op de GRB-kadasterkaart (Geopunt, 2018)

KEGR/18/10/15/2 - Digitale aanmaak

Figuur 3: Situering van het projectgebied op Orthofoto (Geopunt, 2018)

1.3 DOELSTELLINGEN

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. In het licht van de bestaande wetgeving heeft de opdrachtgever beslist eventuele belangrijke archeologische waarden te onderzoeken voorafgaande aan de werken. Dit kan door behoud *in situ*, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of *ex situ*, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Onderdeel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om *in situ* behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek.

Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen vernietigd worden, is een archeologisch onderzoek nodig. Er wordt een bureauonderzoek uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het projectgebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het projectgebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het projectgebied, zal de bodem onderzocht worden op gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren.

Deze archeologienota dient bekrachtigd te worden door het Agentschap Onroerend Erfgoed en nadien bij de aanvraag voor de bouwvergunning gevoegd te worden.

1.4 RANDVOORWAARDEN

Het betreft een uitgesteld onderzoek aangezien de bestaande bebossing in eerste instantie gekapt moet worden. Het kappen van de bomen dient te gebeuren tot op het maaiveld. Het verwijderen van de stronken mag enkel gebeuren na of in functie van het archeologisch onderzoek.

1.5 ONDERZOEKSVRAGEN

Tijdens het bureauonderzoek dienen op zijn minst onderstaande vragen beantwoord te worden:

1. *Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens?*
2. *Welke info is er nog te vinden over voormalige constructies op het terrein?*
3. *Welke archeologische structuren kunnen ter hoogte van het projectgebied verwacht worden op basis van een analyse van historisch kaart- en bronnenmateriaal?*
4. *In welke mate en in welke zones kan er een recente verstoring verwacht worden van archeologisch erfgoed?*

2 HUIDIGE & TOEKOMSTIGE SITUATIE

2.1 HUIDIGE SITUATIE

Het perceel van het projectgebied bevindt zich op een bebost gebied, gelegen aan de Grotstraat tegenover huisnummer 26 in de gemeente Keerbergen (provincie Vlaams-Brabant).

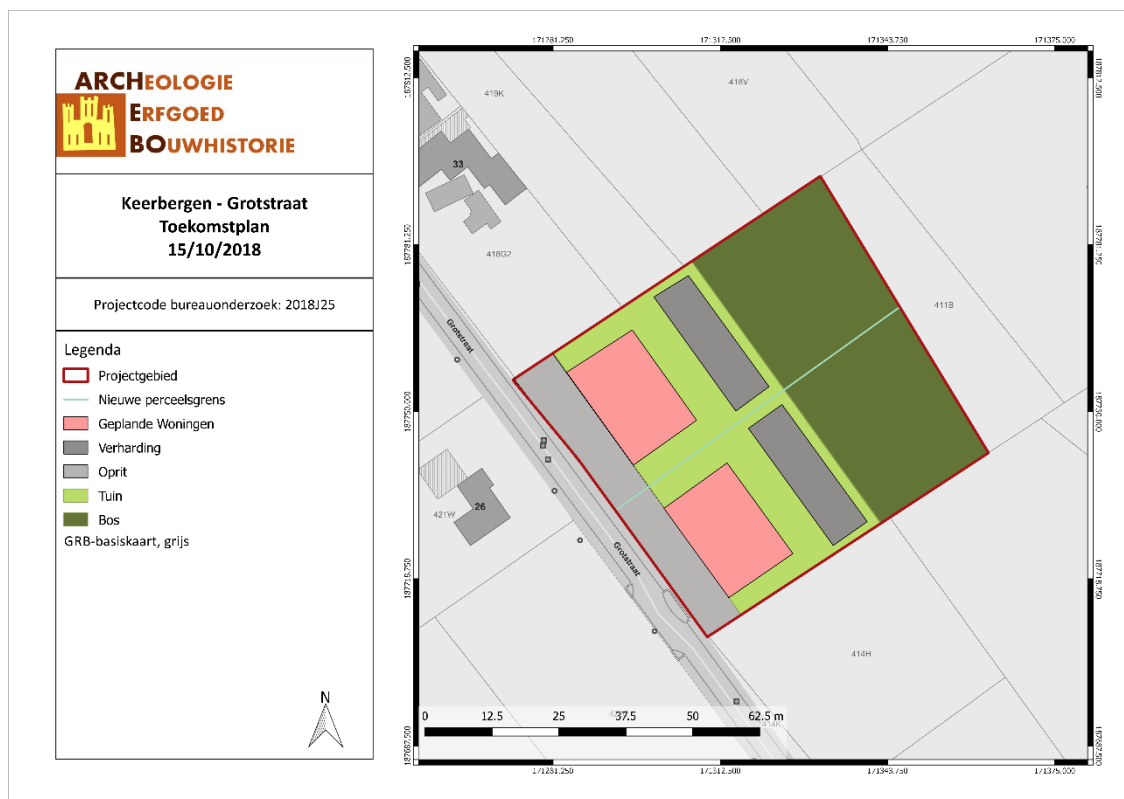
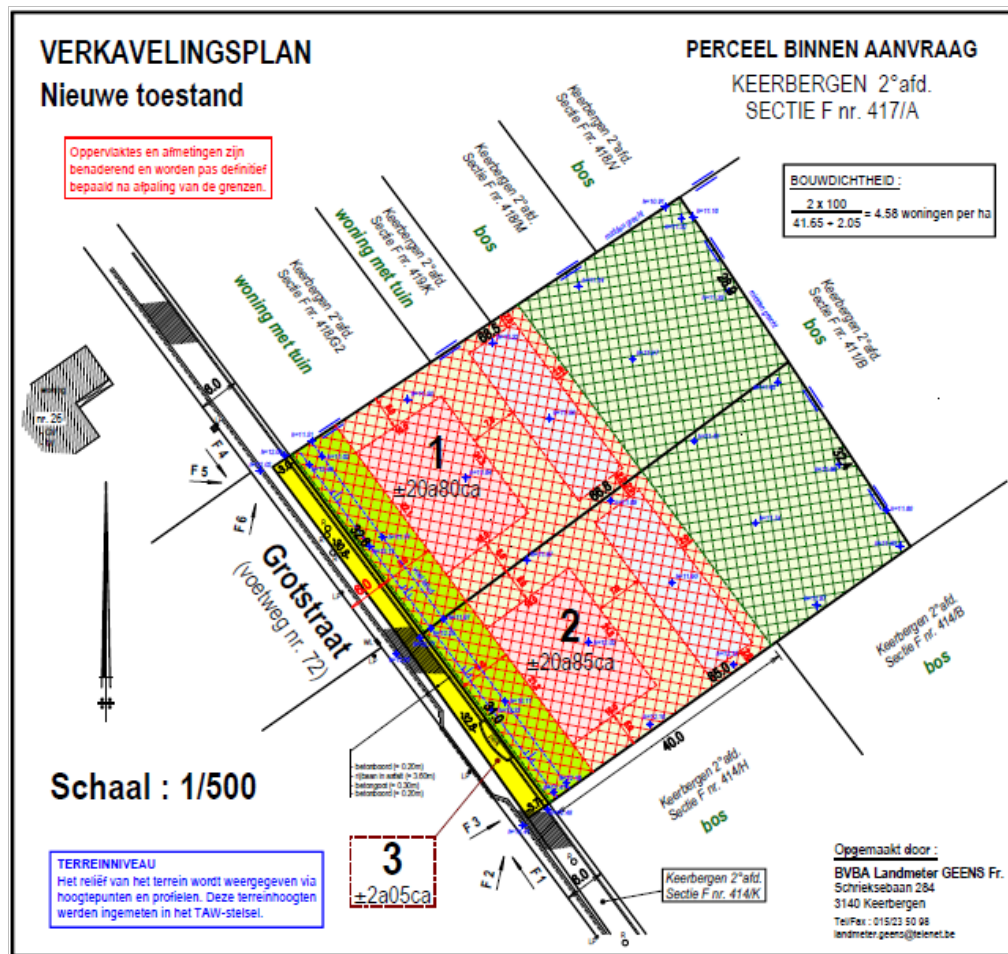

KEGR/18/10/15/3 - Digitale aanmaak

Figuur 4: Situering van het projectgebied op Orthofoto (Geopunt, 2018)

2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE

Het perceel met een oppervlakte van ca. 3940m² zal in twee loten verdeeld worden met op elk perceel een vrijstaande woning van 300m² en een verharding van ca. 200m². Voor de woningen worden er opritten voorzien. De bomen worden gekapt tot in de tuinzone. Het achterliggend perceel bos, wordt als bos bewaard en is beschermd voor ingrepen.

3 BUREAUONDERZOEK

Het doel van de bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

In dit hoofdstuk wordt gebruik gemaakt van alle beschikbare kaarten van het plangebied, te weten de bodemkaart, geologische kaarten, bodemerosiekaart, bodemgebruikskaart en relevante historische kaarten. De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) werd gebruikt als uitgangspunt voor de bestudering van archeologische waarden in de omgeving van het plangebied.

De gebruikte kaarten werden in georeferenciede vorm (Belge Lambert 1972) gebruikt in het programma QGIS. In dit programma werden de genoemde kaarten als lagen toegevoegd teneinde er de huidige en toekomstige situatie op te kunnen weergeven. Het plangebied werd bovendien op alle kaarten geplott om de oriëntatie op de kaarten te vergemakkelijken.

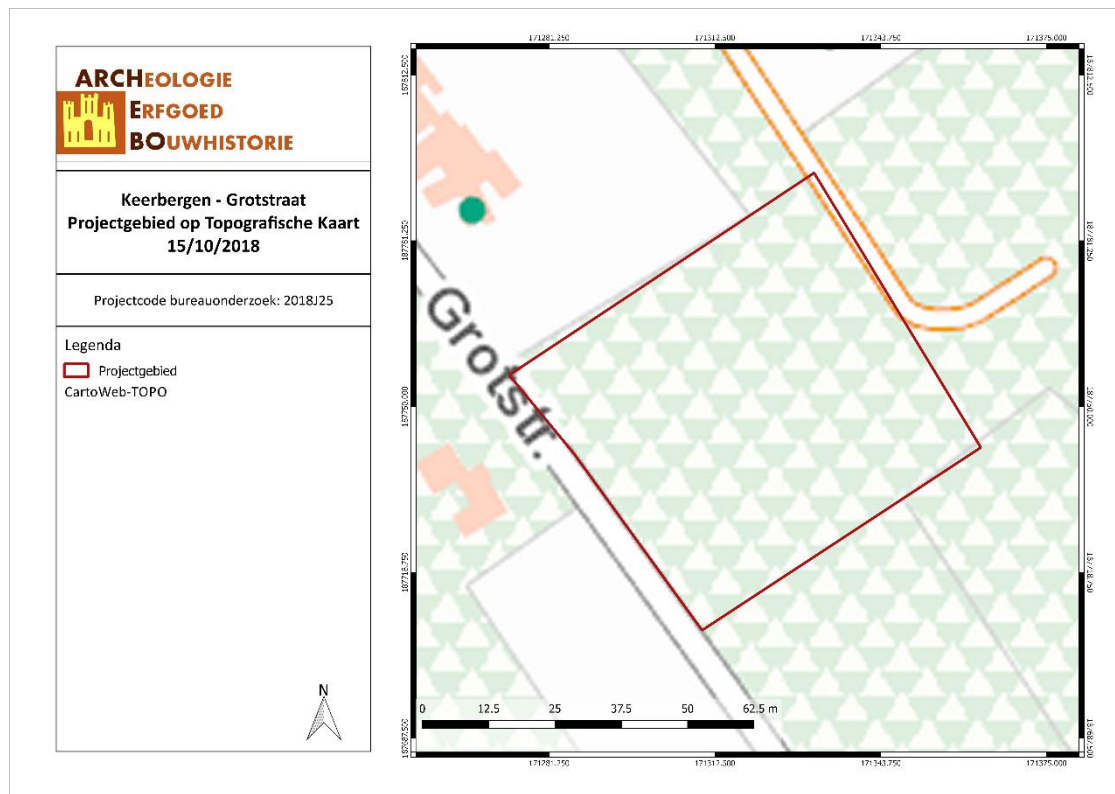
3.1 LANDSCHAPPELIJKE & BODEMKUNDIGE SITUERING

3.1.1 Topografische situering

Het projectgebied ligt aan de Grotstraat in de gemeente Keerbergen, gelegen in de provincie Vlaams-Brabant. Keerbergen is grotendeels gelegen in de Zuiderkempen, het zuidwestelijk gedeelte van de gemeente ligt op de Dijle-Gete-Demeras. Kadastraal ligt het projectgebied in afdeling 2, sectie F, perceel 417A. Het projectgebied ligt tussen ongeveer 11,6 en 12,5 meter boven de zeespiegel op een gradiënt van een hoger gelegen plateau naar een lager gelegen beekvallei. Het plateau is droog, maar de vallei is nat. Dit zorgt voor grote ecologische verscheidenheid.

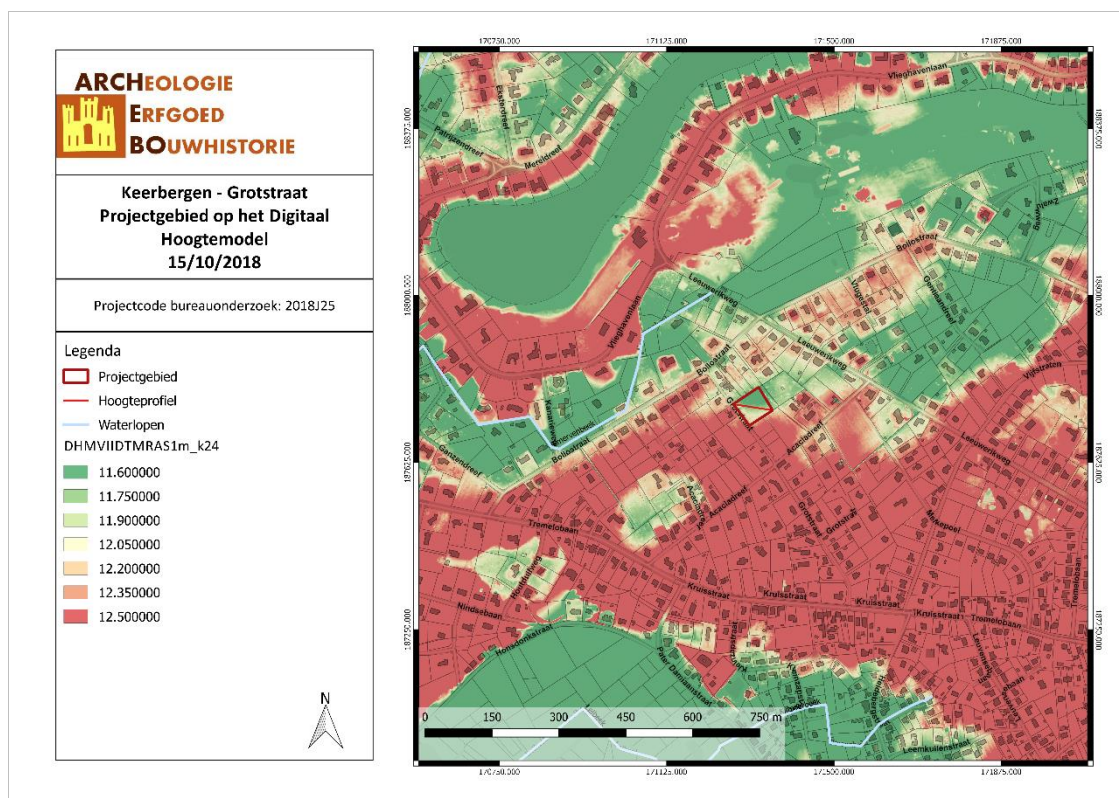
Op ongeveer 250m van het projectgebied bevindt zich een waterloop de Emervensbeek.

Zodende is er een hoge verwachting naar steentijdsites omwille van de topografische en hydrografische gegevens.

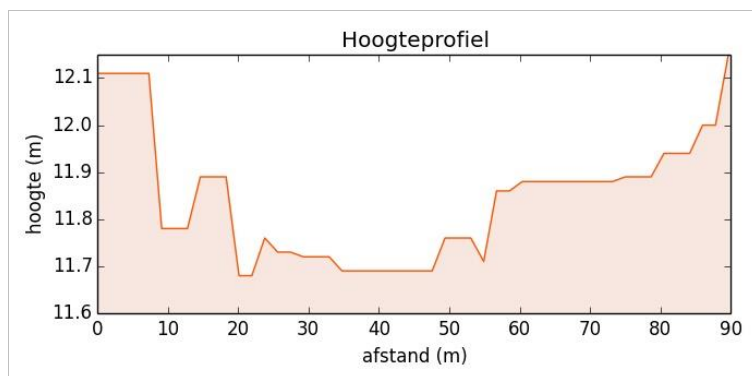
KEGR/18/10/15/5 - Digitale aanmaak

Figuur 7: Topografische kaart met situering van het projectgebied (Geopunt, 2018).

KEGR/18/10/15/6 - Digitale aanmaak

Figuur 8: Situering van het projectgebied op het Digitaal Hoogtemodel (Geopunt, 2018).

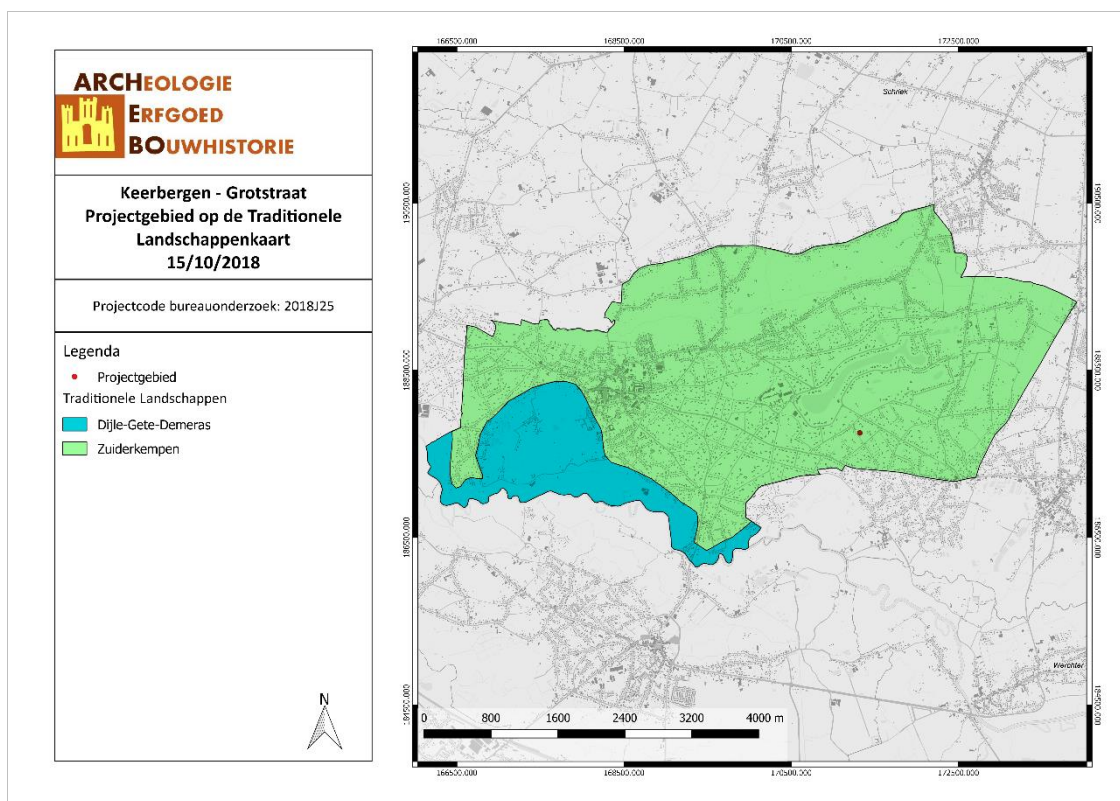

Figuur 9: Hoogteprofiel doorheen het plangebied in NO-ZW richting (Geopunt, 2018).

3.1.2 Geologie & landschap

3.1.2.1 Fysisch geografisch

De gemeente Keerbergen is gelegen in de provincie Vlaams-Brabant, vlak aan de grens met de provincie Antwerpen, ten noorden van Leuven en ten oosten van Mechelen. Het projectgebied is volgens de Traditionele Landschappenkaart gekarteerd als 'Zuiderkempem'. Keerbergen vormt een deel van het duincomplex van Rijmenam-Keerbergen. Dit complex zorgt voor een golvend gebied in het zuiden en werd gevormd door opstuivingen uit de Dijlevallei.¹

KEGR/18/10/15/7 - Digitale aanmaak

Figuur 10: Keerbergen aangegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Geopunt, 2018)

3.1.2.2 Bodem, bodemkundig booronderzoek, erosie & bodemgebruik

¹ L. Baeyens, *Bodemkaart van België - Verklarende tekst bij het kaartblad Putte 59W* (Instituut tot aanmoediging van het Wetenschappelijk Onderzoek in Nijverheid en Landbouw, 1975), 11.

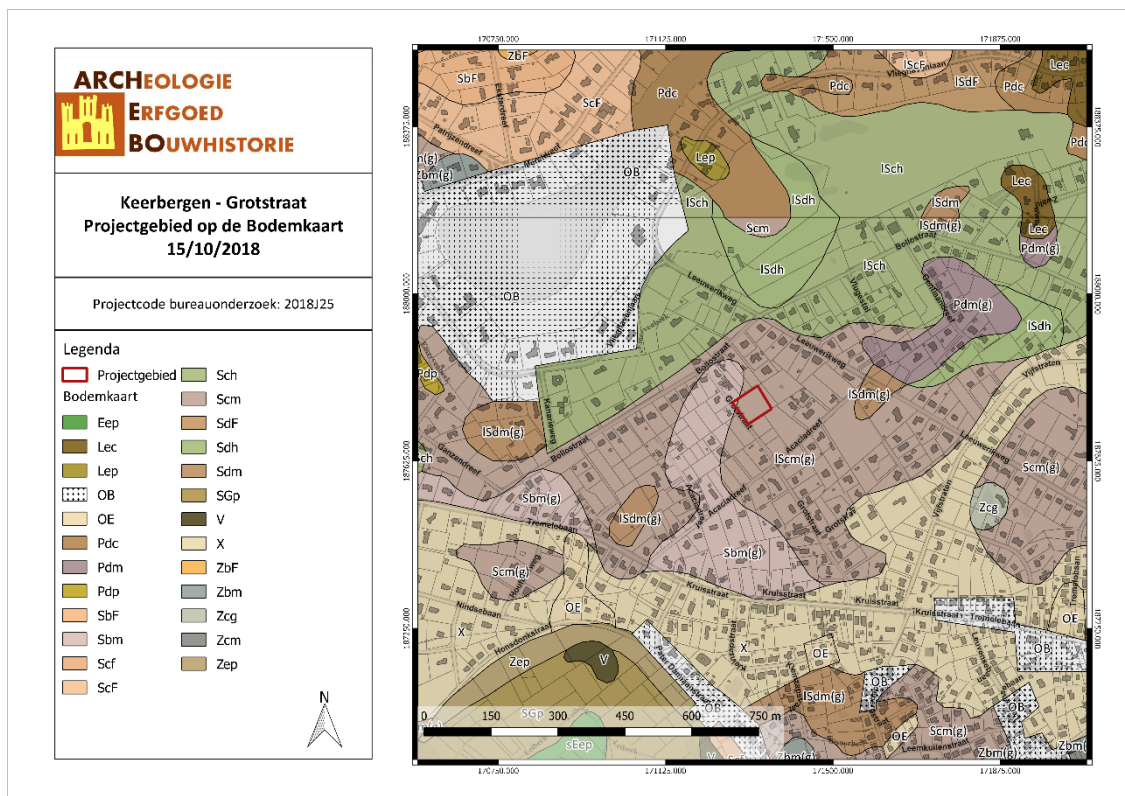
Volgens de **Bodemkaart** van Vlaanderen wordt het grootste deel van het projectgebied omschreven als IScm(g). Het gaat om een matig droge, lemige zandgrond met dikke antropogene humus A horizont met grijsachtige kleur. Het substraat duidt op de aanwezigheid van leem op geringe diepte (ondieper dan 75 cm).

Deze matig droge plaggengronden hebben een humusdek dat meer dan 60 cm dik is, en dat rust op een begraven profiel meestal een Podzol. Het humusgehalte van het plaggendeek ligt tussen 4 en 5 %. De roestverschijnselen komen voor tussen 60 en 90 cm. Scm-bodems zijn optimaal vochthoudend in het voorjaar en drogen sterk uit in de zomer. De bodem is geschikt voor alle teelten. Veeleisende gewassen vergen evenwel een aanvullende bemesting en een regelmatige watervoorziening in de zomer.²

De zuidoostelijke uithoek van het projectgebied bevat een Sbm(g) bodem. Het betreft hier droge leemgronden met diepe antropogene humus A-horizont. De antropogene humus A-horizont van deze gronden is ten minste 60 cm dik. Onder het plaggendeek wordt veelal een bedolven Podzol aangetroffen. De roestverschijnselen beginnen tussen 90 en 120 cm. De bodem is te droog in de zomer en daarom slechts matig geschikt voor weinig eisende gewassen (maïs, aardappelen); geschikt voor asperges en intensieve tuinbouw.

Op de **Potentiële Bodemerosiekaart** is over het projectgebied geen informatie beschikbaar.

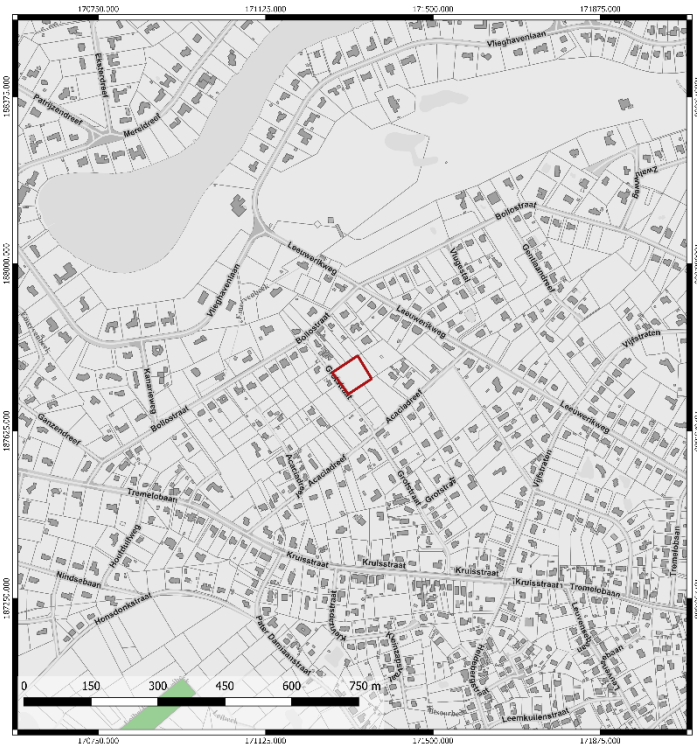
Volgens de **Bodemgebruikskaart** wordt het projectgebied gekarteerd als naaldbos.

KEGR/18/10/15/8 - Digitale aanmaak

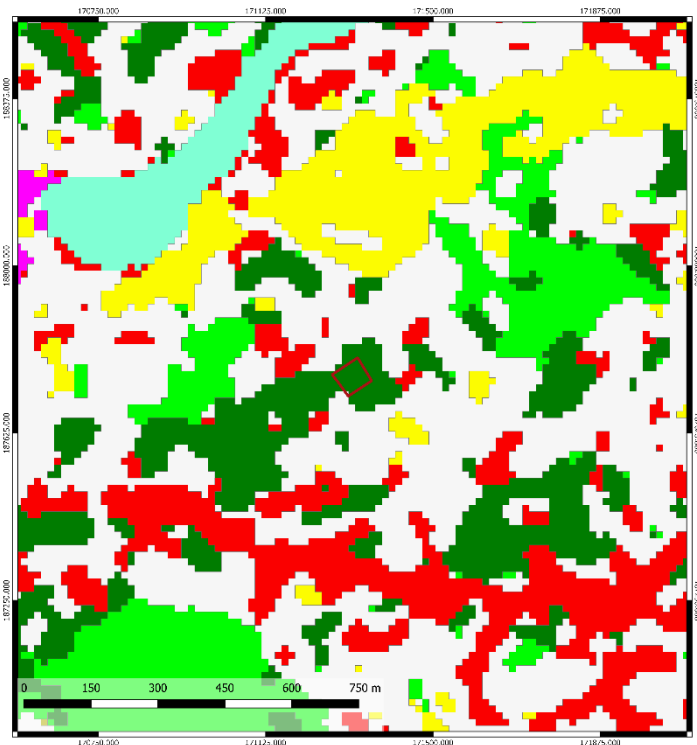
Figuur 11: Situering van het projectgebied op de bodemkaart Vlaanderen (DOV, 2018).

² E Van Ranst en C Sys, *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1 : 20 000)* (Gent: Laboratorium voor Bodemkunde, 2000), 143, 179, 181.

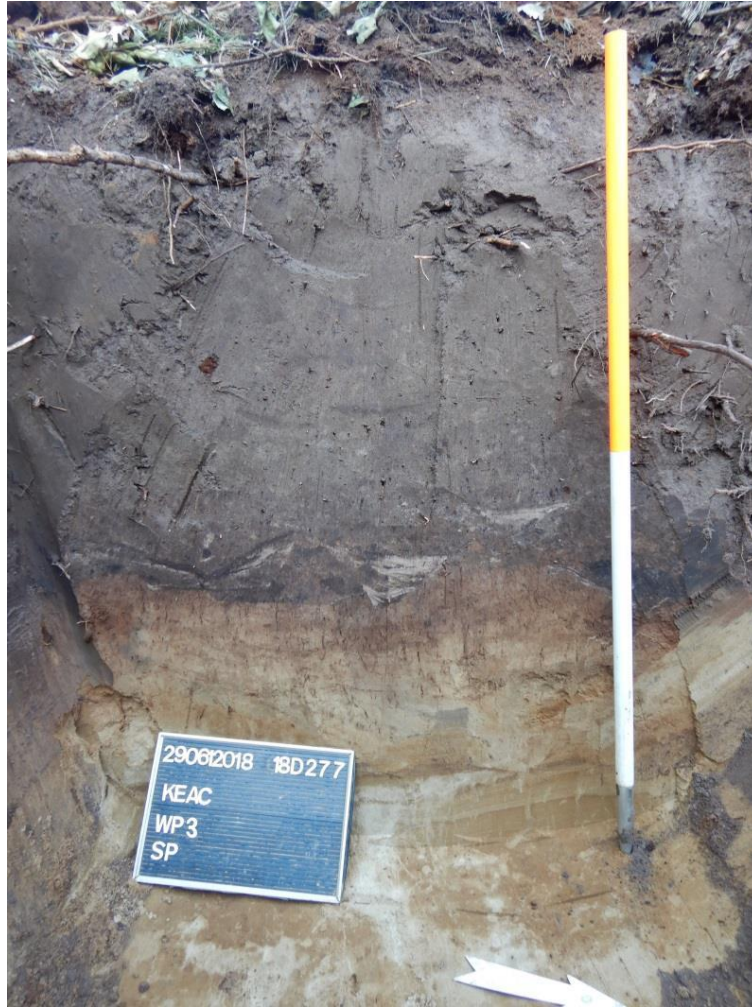
KEGR/18/10/15/9 - Digitale aanmaak

Figuur 12: Situering van het projectgebied op de potentiële bodemosiekaart (Geopunt, 2018).

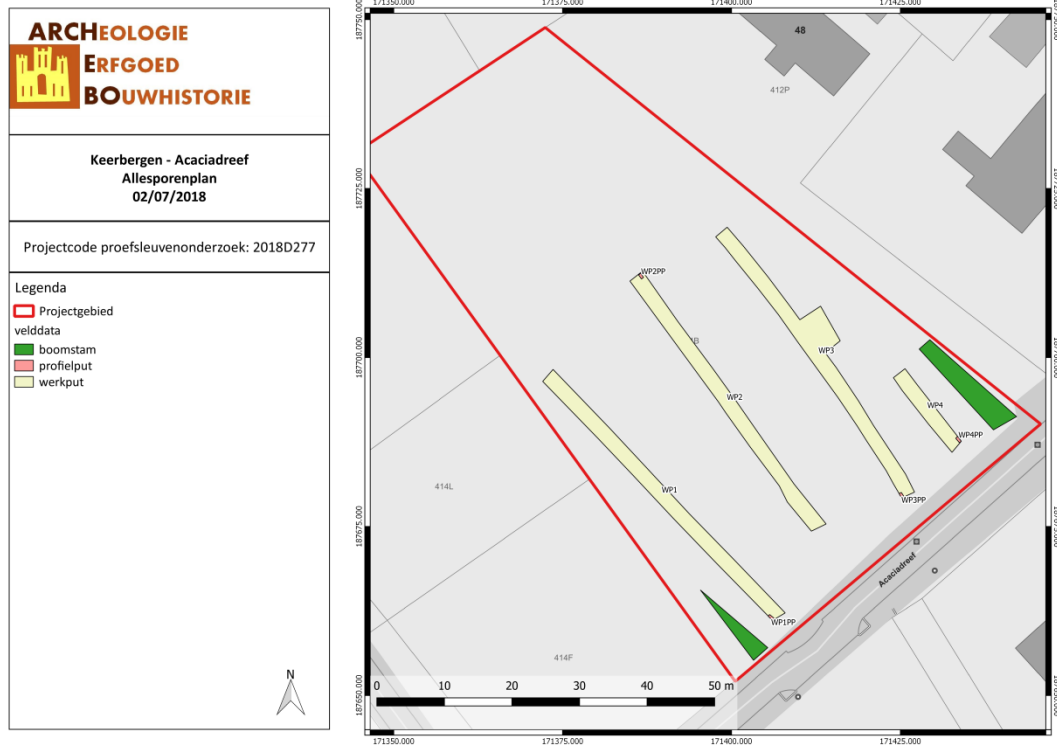

KEGR/18/10/15/10 - Digitale aanmaak

Figuur 13: Bodemgebruik in de omgeving van het plangebied volgens de bodemgebruikskaart (Geopunt, 2018).

Figuur 15: Profiel werkput 3 (Archebo, 2018).

Figuur 16: Allesporenplan (Archebo, 2018).

3.2.3 Inventaris Onroerend Erfgoed (IOE)

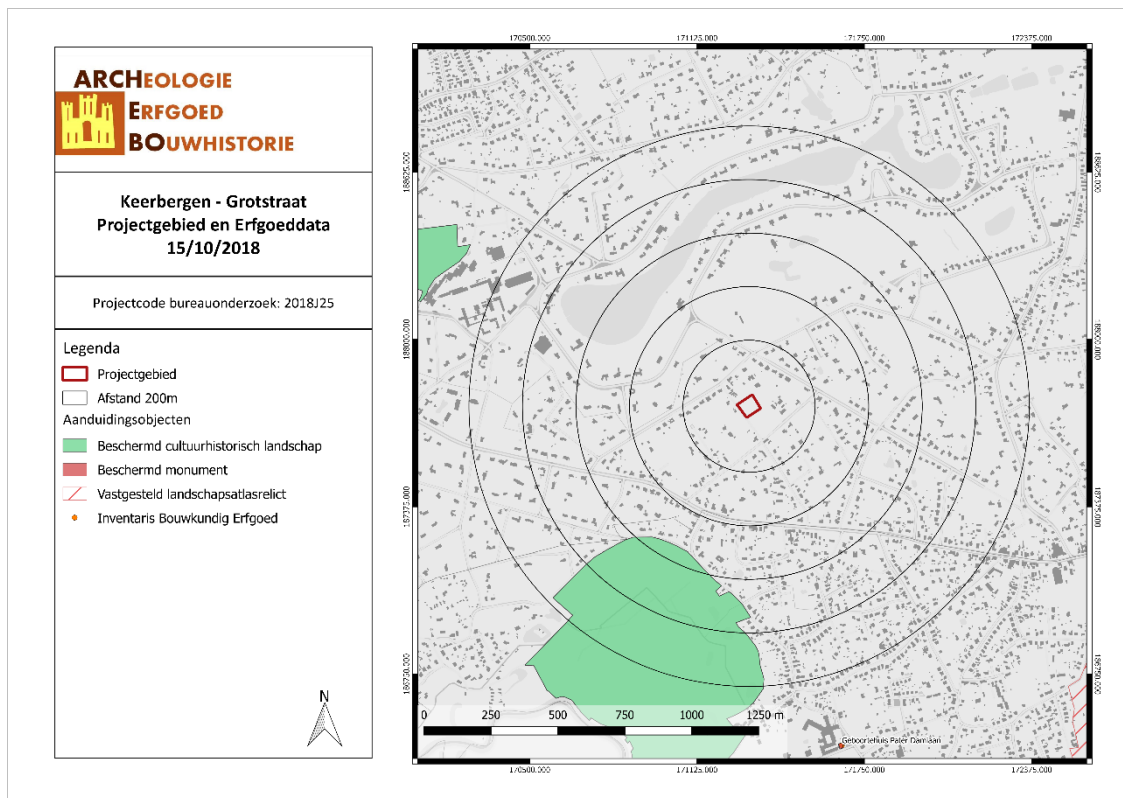
De Inventaris van het onroerend erfgoed biedt een overzicht van waardevol erfgoed in Vlaanderen. Zowel bouwkundig, archeologisch, landschappelijk als varend erfgoed zijn opgenomen in deze databank, goed voor meer dan 83.000 erfgoedobjecten in totaal. Op basis van diverse zoekcriteria kan er heel gericht naar de verschillende erfgoedobjecten gezocht worden. Erfgoedobjecten kunnen vastgesteld en/of beschermd zijn.³

In de ruime omgeving van het projectgebied is beschermd landschappelijk erfgoed vastgesteld, namelijk de Dijlevallei tussen Wijgmaal en Haacht dat op ongeveer 550 m van het projectgebied verwijderd is.⁴

ID	Relict	Bescherming	Datering
300492	Dijlevallei tussen Wijgmaal en Haacht	Landschappelijk erfgoed Dijlevallei tussen Wijgmaal en Haacht	20-04-1993

³ Agentschap Onroerend Erfgoed, "Inventaris Onroerend Erfgoed", geraadpleegd 14 juni 2018, <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/>.

⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed, "Dijlevallei tussen Wijgmaal en Haacht", *Inventaris Onroerend Erfgoed*, 2018, <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/300492>.

KEGR/18/10/15/12 - Digitale aanmaak

Figuur 17: Kaart met situering van het onderzoeksgebied en IOE-relicten op GRB-basiskaart (AOE, 2018)..

3.3 HISTORIEK EN CARTOGRAFISCHE BRONNEN

3.3.1 Onderzoek historische bronnen

De stad wordt voor het eerst vermeld als 'Kyrberge' in een document uit 1079. Rond deze periode maakte Keerbergen deel uit van het prinsbisdom Luik. Sinds haar stichting in 1128, heeft de Abdij van Grimbergen ook een grote rol gespeeld in de geschiedenis van de stad. Keerbergen wordt als 'Kereberga' vernoemd in twee archivalische documenten uit 1215 en 1216 die bewaard worden in het archief van de abdij van Grimbergen. De stad verschijnt ook als 'Kereberche' en 'Kerberga' in documenten uit 1159 en 1178 uit het archief van de Abdij van Tongerlo. In de loop van de eeuwen kwam Keerbergen in handen van wereldlijke heren, namelijk de Berthouts van Grimbergen en Mechelen. Jan II Berthout van Berlaer zorgde ervoor dat onder zijn beheer Keerbergen uitgroeide van een dorp tot een stad. Op het einde van de 15de eeuw kwam de heerlijkheid in handen van de familie Cortenbach. De stad kwam in de loop van de daaropvolgende eeuwen in het bezit van verschillende families. Aan het begin van de 18de eeuw werd ze verkocht door Anne Marie d'Oyenbrugge Duras. Tijdens WO II was het commandocentrum van het Amerikaans leger gestationeerd in het hotel Le Grand Veneur in Keerbergen.⁵

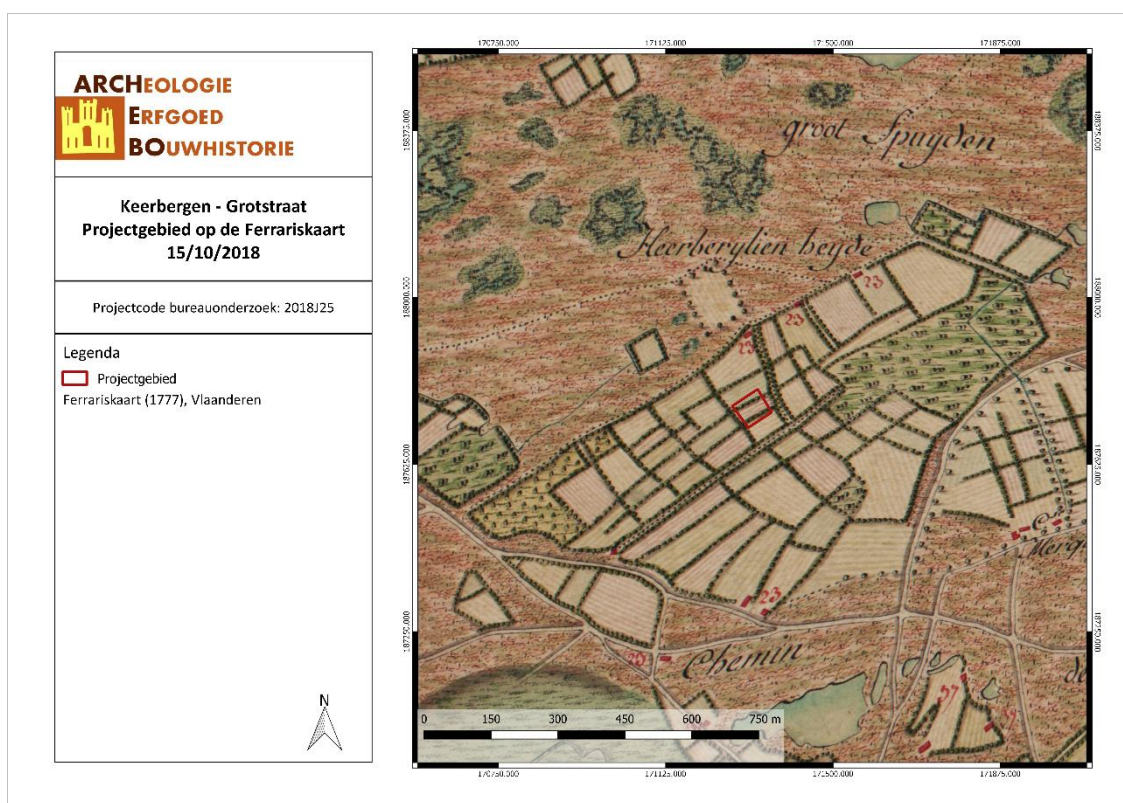
⁵ "Maurits Gysseling: Toponymisch Woordenboek (1960) p. 556", geraadpleegd 14 juni 2018, <http://bouwstoffen.kantl.be/tw/facsimile/?page=556>; "Keerbergen", *Wikipedia*, 7 april 2018, <https://nl.wikipedia.org/w/index.php?title=Keerbergen&oldid=48928415>.

3.3.2 Historische situatie aan de hand van cartografische bronnen

Een belangrijke bron van informatie wordt geleverd door het historisch kaartmateriaal. Dit om na te gaan of er bebouwing is geweest op het terrein in historische tijden, of ofdat het landgebruik van het perceel is gewijzigd doorheen de tijd. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met het feit dat de eerste bruikbare kaarten pas vanaf de 16de eeuw of later voorhanden zijn.

Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op kaarten geen garantie dat er geen bebouwing is geweest. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijkere bouwwerken zoals kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er weinig of geen aandacht voor de burgerlijke architectuur. Pas vanaf de 19de eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kaarten. Mogelijk eerder aanwezige middeleeuwse structuren waren misschien reeds verdwenen.

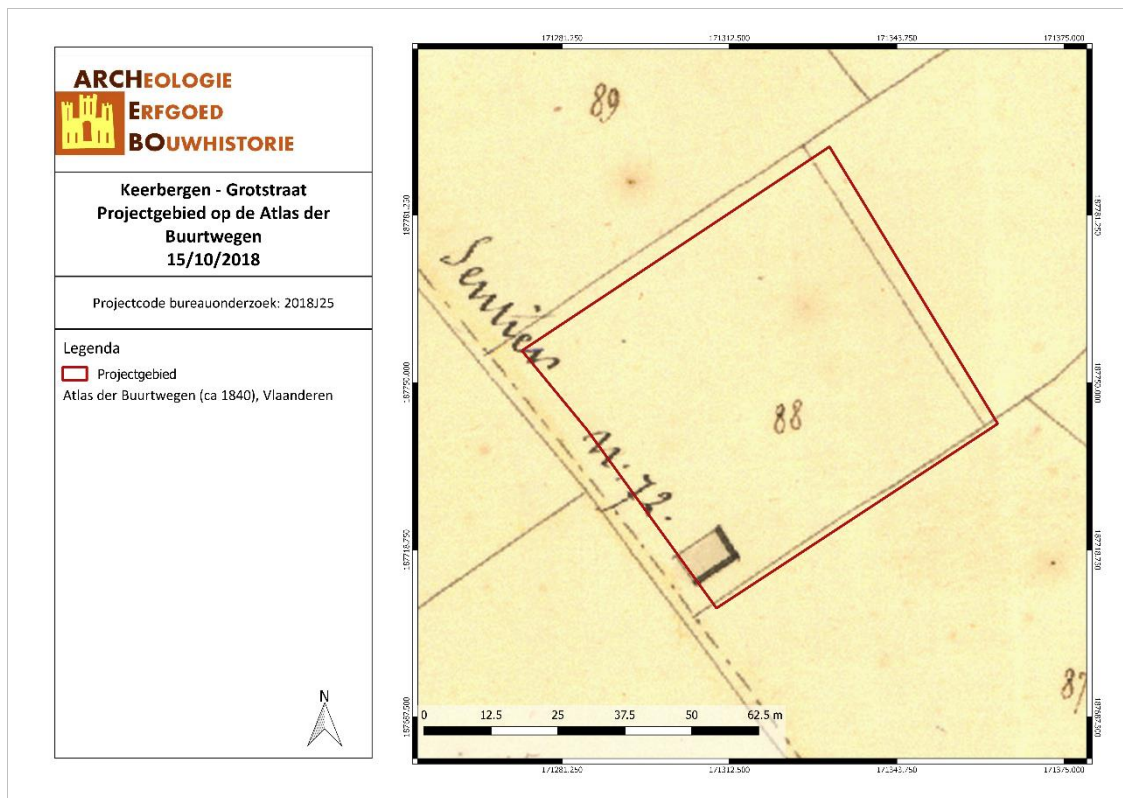
De Ferrariskaarten zijn een verzameling van 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten van de Oostenrijkse Nederlanden. Ze zijn opgemaakt tussen 1771 en 1778 onder leiding van veldmaarschalk Joseph de Ferraris. Het is de eerste systematische kartering van het Belgische grondgebied, hoewel soms lokale verschuivingen mogelijk zijn. Op de **Ferrariskaart** wordt binnen het projectgebied geen bebouwing weergegeven. Het projectgebied ligt binnen bouwland dat begrensd wordt door heggen met daarrond de Keerbergse heide. In het midden van het gebied, op een west-oostas, loopt een pad dat eveneens afgebakend wordt door heggen.

KEGR/18/10/15/13 - Digitale aanmaak

Figuur 18: Detail uit de Ferrariskaart met aanduiding van het projectgebied (Geopunt, 2018).

In de periode 1843-1845 werden voor alle gemeenten openbare registers van de buurtwegen opgemaakt. Deze zijn de geschiedenis ingegaan als **Atlassen der Buurtwegen**. Per toenmalige gemeente werd een atlas opgemaakt, met uitzondering van een aantal stadskernen.⁶ In de Atlas der Buurtwegen is te dat er een gebouw staat in de zuidelijke hoek van het projectgebied. Deze ligt aan *sentier* nr. 72, tegenwoordig nog steeds een voetweg met hetzelfde nummer.

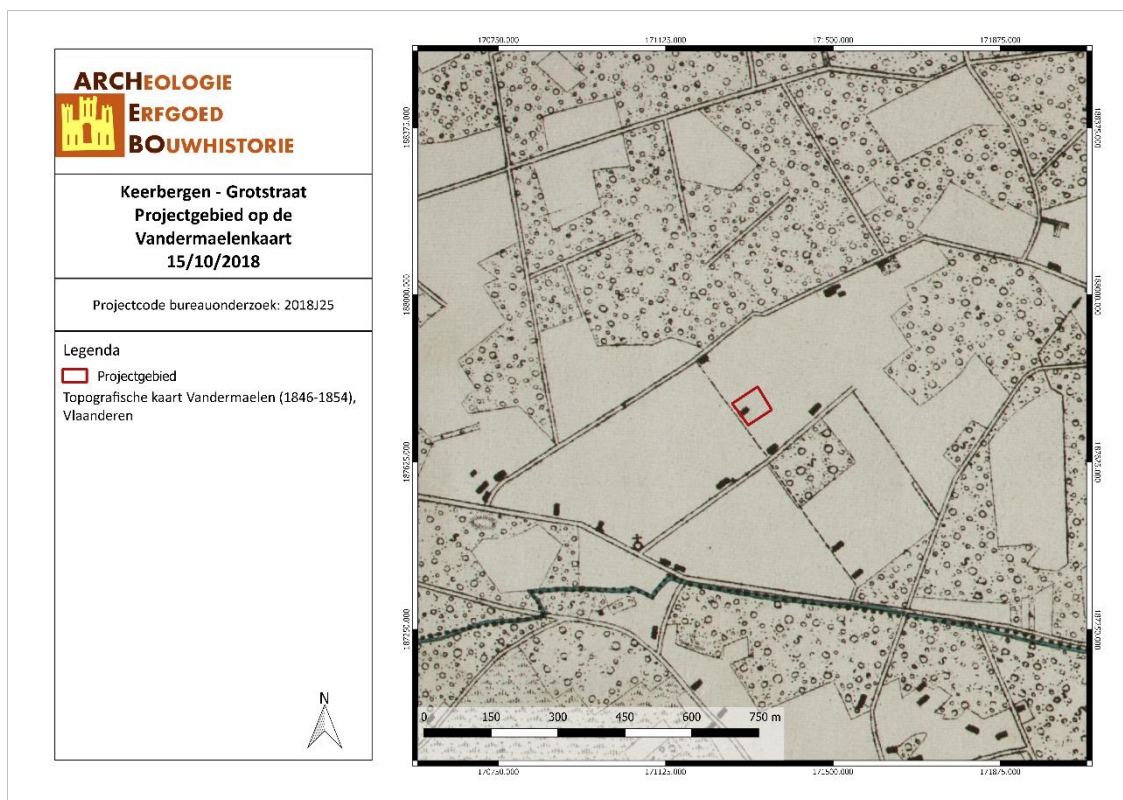
KEGR/18/10/15/14 - Digitale aanmaak

Figuur 19: Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen (Geopunt, 2018).

De kaarten Vandermaelen of **Vandermaelenkaarten** zijn een verzameling van historische kaarten van België, gemaakt door Philippe Vandermaelen (1795-1869). De Belgische overheid zag voor zichzelf geen taak weggelegd om de kadastergegevens in plannen om te zetten, maar hoopte dat anderen deze taak op zich zouden nemen. In 1836 kreeg Vandermaelen toelating om de kadastergegevens te gebruiken en in kaart te brengen. Dit resulteerde in de topografische kaart "Carte topographique de la Belgique", gemaakt tussen 1846 en 1854 op 250 folio's op schaal 1 : 20.000. Deze kaarten geven een gedetailleerd beeld van heel België en worden beschouwd als de opvolger van de Ferrariskaarten uit de periode 1771-1778.⁷ Op de Vandermaelenkaart is nog steeds het gebouw te zien liggend aan een voetweg te midden van open terrein. Er zijn in deze situatie nog geen naaldbomen aanwezig.

⁶ Geopunt Vlaanderen, "Atlas der Buurtwegen", geraadpleegd 2 januari 2018, <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/8264f16f-45d2-4eae-bc77-f003c7830b20>.

⁷ Wikipedia, "Vandermaelenkaarten", online encyclopedie, *Wikipedia*, geraadpleegd 7 december 2016, <https://nl.wikipedia.org/wiki/Vandermaelenkaarten>.

KEGR/18/10/15/15 - Digitale aanmaak

Figuur 20: Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen (Geopunt, 2018).

Met de **Popp-kaarten** wordt de verzameling van kadasterkaarten bedoeld die in de 19de eeuw uitgegeven werd door de Brugse drukker-uitgever Philippe Chrétien Popp (1805-1879). Deze kaarten waren een gecommmercialiseerde versie van het toenmalig kadaster van België en bevatten vele gegevens over gronden en percelen. Zij werden gedrukt in lithografie of steendruk. Nadat Philippe Vandermaelen al in 1836 toelating had gekregen om de kadastergegevens te gebruiken en in kaart te brengen, kreeg ook Popp deze toelating in 1842. In de tien jaar daarop maakte hij voor 1700 gemeenten in België de leggers en kadastrale plannen. Door het overlijden van Popp werd zijn Atlas cadastral parcellaire de la Belgique niet afgemaakt. Het projectgebied bevat nog steeds een gebouw in de zuidelijk uithoek. Er konden geen Popp-leggers geraadpleegd worden van de gemeente Keerbergen.

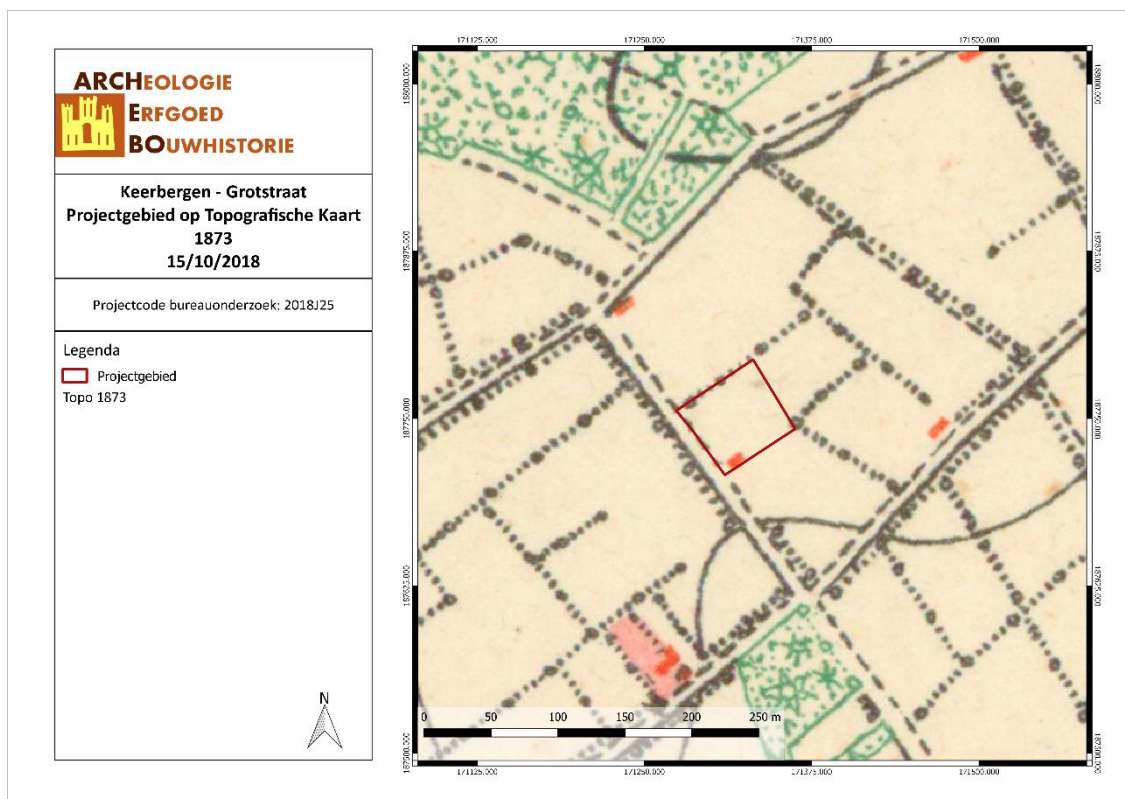
Op de **topografische kaart van 1873** is nog steeds hetzelfde gebouw te zien. Er zijn nog steeds geen naaldbomen op het terrein te vinden.

Pas op de **topografische kaart van 1904** lijkt dit gebouw verdwenen te zijn.

Het is echter wachten tot de **topografische kaart van 1969** wanneer we de huidige situatie binnen een naaldbos zien. Deze toestand blijft ongewijzigd tot op heden. In de directe omgeving zien we wel da aanbouw van verschillende vrijstaande woningen.

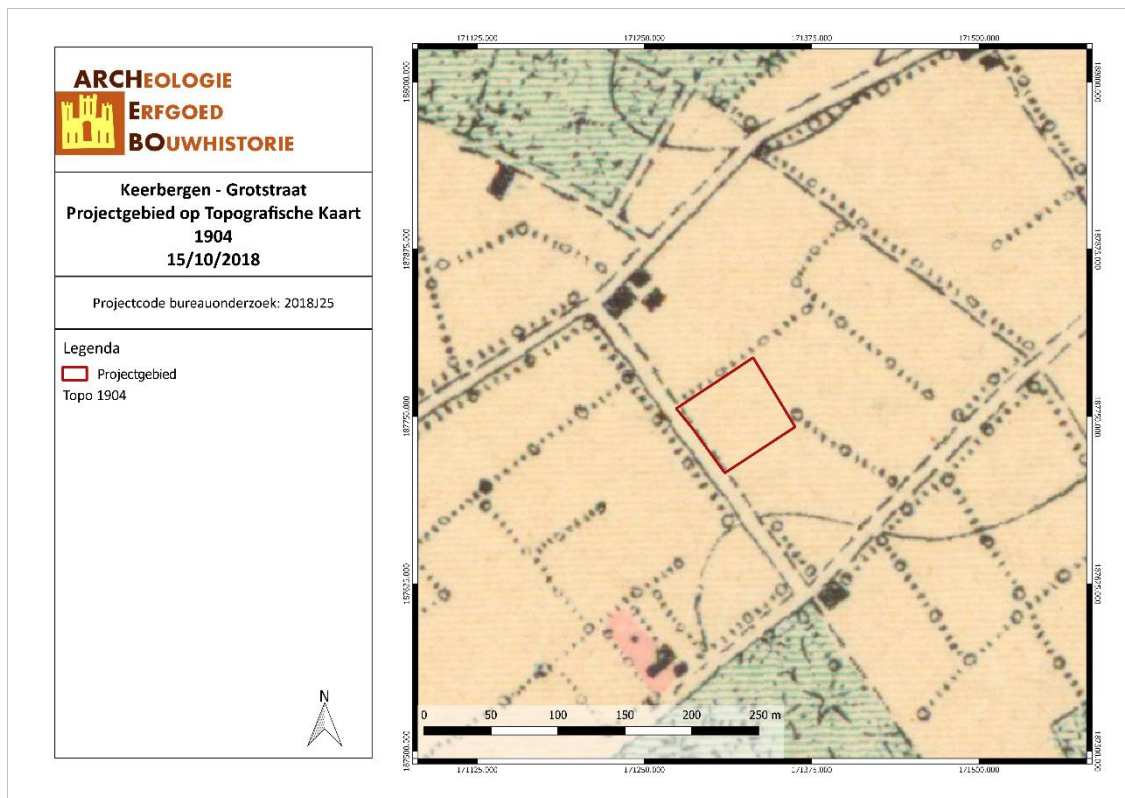

KEGR/18/10/15/16 - Digitale aanmaak

Figuur 21: Situering van het projectgebied op de Poppkaart (Geopunt, 2018).

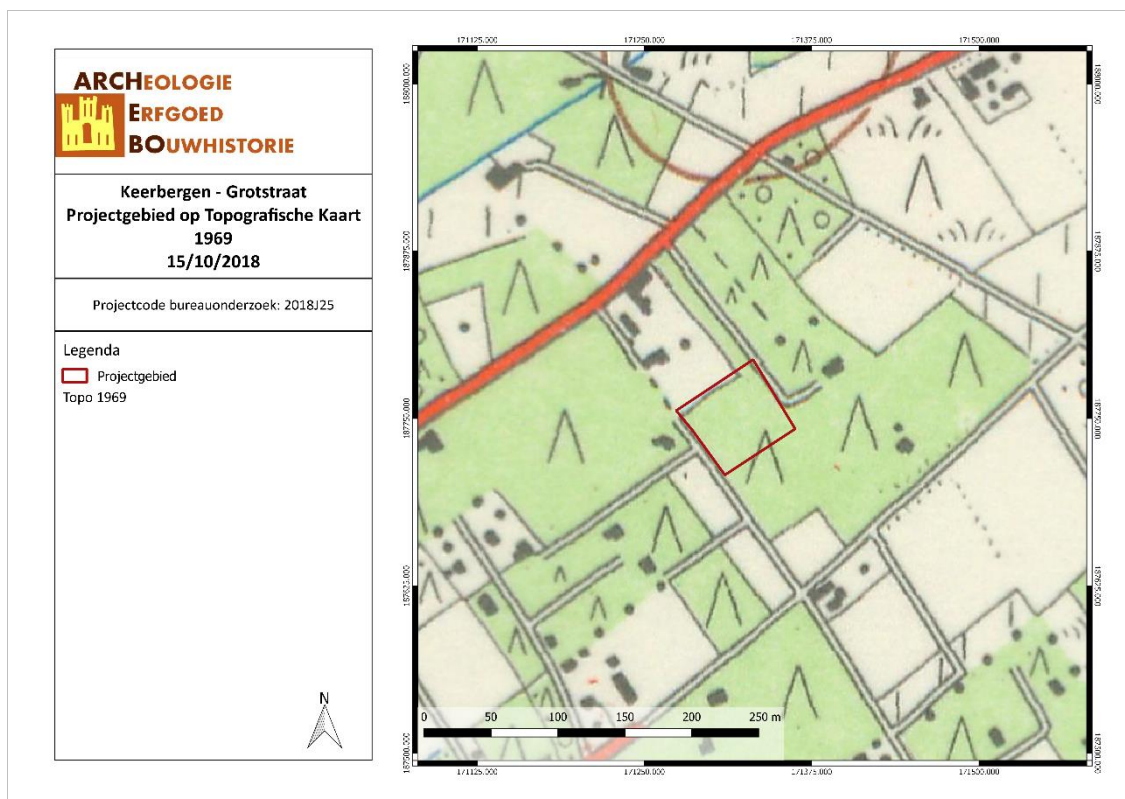
KEGR/18/10/15/17 - Digitale aanmaak

Figuur 22: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1873 (Cartesius, 2018).

KEGR/18/10/15/18 - Digitale aanmaak

Figuur 23: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1904 (Cartesius, 2018).

KEGR/18/10/15/19 - Digitale aanmaak

Figuur 24: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1969 (Cartesius, 2018).

3.4 ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kon worden achterhaald dat er binnen het projectgebied zeker vanaf 1840 bebouwing aanwezig is geweest in de meest zuidelijke uithoek. Dit gebouw lijkt tegen 1904 weer verdwenen te zijn. In de ruime omgeving van het projectgebied bevinden zich echter geen archeologische waarden. Op ca. 550 m ligt de Dijlevallei tussen Haacht en Wijmaal, een landschap dat opgenomen en deels beschermd is als landschappelijk erfgoed.

Vlak aan het onderzoeksgebied in de Acaciadreef werd in juni 2018 een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven uitgevoerd door Archebo bvba. Hierbij werd duidelijk dat er nog (deels) bewaarde podzolbodems aanwezig zijn onder het huidige plaggendek. Een podzol is een uitstekende indicator voor een *in situ* bewaring van het archeologische niveau. Gezien de aangrenzende ligging met het huidig onderzoeksgebied kan ook hier een (deels) bewaarde podzolbodem verwacht worden.

Bovendien ligt het onderzoeksgebied op een gradiëntzone van een hoger gelegen plateau naar de beekvallei van de Emervensbeek.

Het feit dat er geen archeologische waarden in de onmiddellijke omgeving van het projectgebied werden aangetroffen, wil niet zeggen dat de kans op het aantreffen van archeologische sporen op het onderzoeksgebied onbestaande is. Mogelijk werd in de omgeving nooit geprospecteerd of vonden er tot nog toe simpelweg geen archeologische onderzoeken plaats. De topografische ligging in combinatie met de (deels) bewaarde podzolbodem onder een plaggendek doen de archeologische verwachting aanzienlijk stijgen.

4 RESULTATEN BUREAUONDERZOEK

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het bureauonderzoek samengevat en geanalyseerd. Deze analyse leidt tot een advies voor een eventueel vervolgonderzoek of voor een vrijgave van het terrein. Dit advies dient bekrachtigd te worden door het Agentschap Onroerend Erfgoed.

4.1 ALGEMEEN

Naar aanleiding van een verkavelingsaanvraag heeft ARCHEBO bvba in opdracht van de heren Groenweghe Ludovic en Patrick een archeologienota opgemaakt voor de verkaveling van een perceel aan de Grotstraat in Keerbergen. Het bestaand perceel van ca. 3940m² wordt opgedeeld in twee percelen met elk een vrijstaande woning van ca. 300m² oppervlakte en een verharding van minstens 200m².

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat het projectgebied in de zuidelijke punt bebouwd is geweest met een enkel vrijstaand gebouw. Het bodemarchief binnen het projectgebied zou kunnen verstoord geweest doordat het gebied in de 18de eeuw als bouwland werd gebruikt en door de aanleg van een bos met bospaden in de loop van de 20ste eeuw. Een archeologisch onderzoek grenzend aan het projectgebied wees echter uit dat er nog (deels) bewaarde podzolbodems onder een plaggendek te vinden is. Dit type bodem is indicatie voor de *in situ* bewaring van het archeologisch bodemarchief.

4.2 BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN

Het doel van dit bureauonderzoek was een archeologische evaluatie van het terrein. Hierbij kunnen volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:

1. *Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens?*

Historische gegevens werden door middel van bronnenonderzoek en cartografisch onderzoek verworven. Cartografisch onderzoek heeft aangetoond dat er zeker in 1840 bebouwing aanwezig is geweest binnen het projectgebied. Op de kaart van 1904 is deze bebouwing verdwenen. In de 18de eeuw en later werd het terrein gebruikt als bouwland, maar vanaf de topografische kaart van 1969 is te zien dat er een naaldbos en bospaden werden aangelegd.

In de ruime omgeving van het plangebied bevinden zich geen gekende archeologische waarden. Op ca. 550 m ligt de Dijlevallei tussen Haacht en Wijgmaal, een landschap dat opgenomen en deels beschermd is als landschappelijk erfgoed.

2. *Welke info valt er te vinden over de voormalige constructies op het terrein?*

Buiten wat er te vinden is op de historische kaarten is er geen informatie te vinden over de voormalige bebouwing op het terrein. Er konden geen Popp-leggers geraadpleegd worden, aangezien er bij het onderzoek geen teruggevonden werd van de gemeente Keerbergen.

3. *Welke archeologische structuren kunnen ter hoogte van het projectgebied verwacht worden op basis van een analyse van het historische kaart- en bronnenmateriaal?*

Op basis van de historische bronnen en kaarten kan geen uitsluitel gemaakt worden in de te verwachten structuren. In de ruime omgeving van het projectgebied bevinden zich immers geen gekende archeologische waarden. Dit wil echter niet zeggen dat de kans op het aantreffen van archeologie binnen het onderzoeksgebied nihil is; mogelijk werd in de omgeving nooit geprospecteerd of vond er geen archeologisch onderzoek plaats.

4. In welke mate en in welke zones kan er een recente verstoring verwacht worden van archeologisch erfgoed?

De aanleg van het naaldbos tussen 1939 en 1969 kan voor verstoring van het bodemarchief hebben gezorgd. Andere verstoringen in het verleden zijn niet in kaart gebracht.

4.3 SAMENVATTING / ASSESSMENT BUREAUONDERZOEK

In deze samenvatting wordt een kort overzicht gegeven van de werkwijze van het bureauonderzoek en de belangrijkste conclusies. Bovendien wordt een afweging gemaakt van de noodzaak voor verder vooronderzoek voor de locatie.

4.3.1 Samenvatting voor een gespecialiseerd publiek

Voor het terrein is door de opdrachtgevers, de heren Groenweghe Ludovic en Patrick, een verkavelingsaanvraag ingediend. Het perceel met een grootte van 3940m² aan de Grotstraat in Keerbergen zal in twee loten opgedeeld worden met op elk een vrijstaande woning van ca. 300m².

In de ruime omgeving van het plangebied bevinden zich geen gekende archeologische waarden. Op ca. 550 m ligt de Dijlevallei tussen Haacht en Wijgmaal, een landschap dat opgenomen en deels beschermd is als landschappelijk erfgoed.

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat het projectgebied in de zuidelijke punt bebouwd is geweest met een enkel vrijstaand gebouw. Het bodemarchief binnen het projectgebied zou kunnen verstoord geweest doordat het gebied in de 18de eeuw als bouwland werd gebruikt en door de aanleg van een bos met bospaden in de loop van de 20ste eeuw. Een archeologisch onderzoek grenzend aan het projectgebied wees echter uit dat er nog (deels) bewaarde podzolbodems onder een plaggendek te vinden is. Dit type bodem is indicatie voor de *in situ* bewaring van het archeologisch bodemarchief.

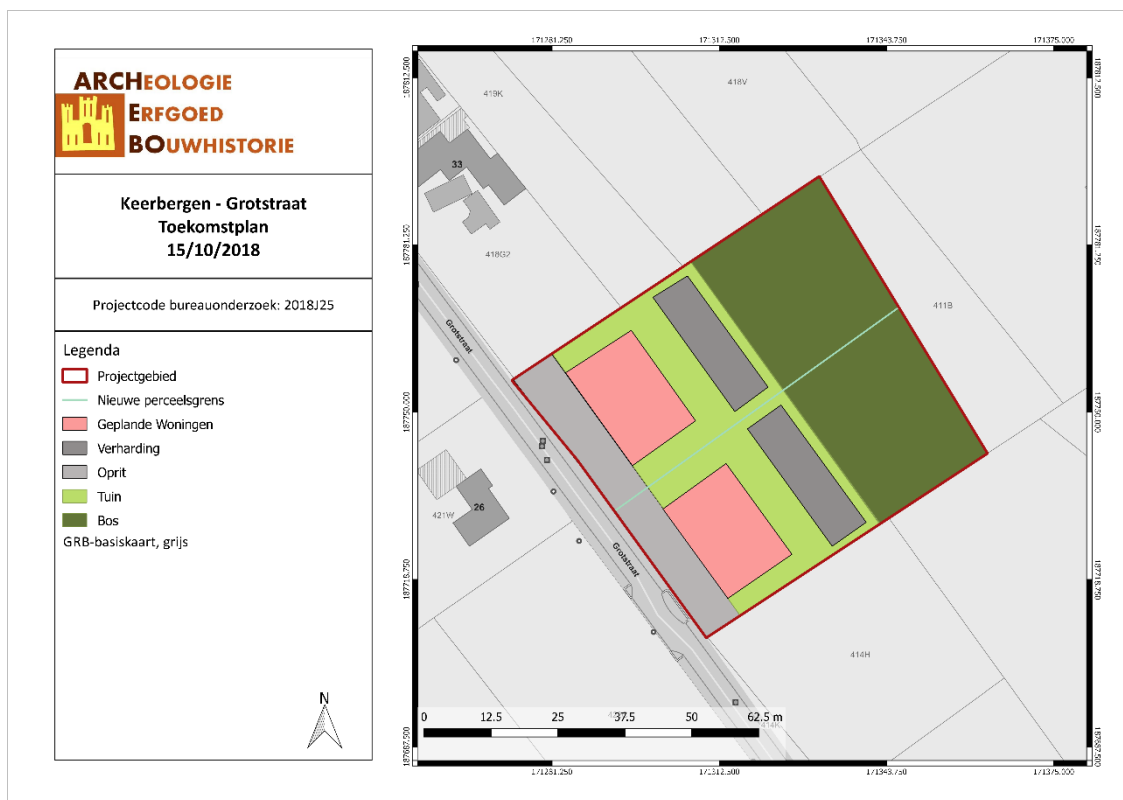
De topografische ligging op de gradiënt van een plateau naar een beekvallei in combinatie met de (deels) bewaarde podzolbodem onder een plaggendek resulteren in een hoge archeologische verwachting. Steentijdsites kunnen verwacht worden door de topografische en hydrografische ligging. Sporensites worden vooral door de topografische ligging verwacht.

4.3.2 Samenvatting voor een niet-gespecialiseerd publiek

Het projectgebied en bestaand perceel zal opgedeeld worden in twee delen met elk een vrijstaande woning van ca. 300m², zoals te zien is op het syntheseplan.

In het projectgebied zijn geen archeologische waarden gekend. Toch wil dit niet zeggen dat de kans op archeologie nihil is. De bodem kan verstoord zijn door het gebruik als bouwland in de 18de eeuw en door de aanleg van een naaldbos en bospaden in de loop van de 20ste eeuw. Uit een naburig archeologisch onderzoek blijkt echter dat er nog een archeologisch niveau aanwezig kan zijn in de bodem.

In combinatie met de topografische ligging zorgt dit ervoor dat verder onderzoek nodig wordt geacht.

KEGR/18/10/15/20 - Digitale aanmaak

Figuur 25: Synthesepan met aanduiding van de geplande werken (ARCHEBO bvba, 2018).

4.4 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat de geplande werken het archeologisch niveau zullen verstoren. Dit wordt kort besproken in het 'Programma van maatregelen'.

5 BIBLIOGRAFIE

Publicaties:

Baeyens, L. *Bodemkaart van België - Verklarende tekst bij het kaartblad Putte 59W*. Instituut tot aanmoediging van het Wetenschappelijk Onderzoek in Nijverheid en Landbouw, 1975.

Bogemans, Frieda, en Marc Van Molle. *Toelichting bij de Quartairgeologische Kaart - Kaartblad 24, Aarschot*. Vlaamse overheid, dienst Natuurlijke Rijdommen, 2007.

Claesen, J. et alii, *Nota Keerbergen - Acaciadreef. Archebo-rapport 2018D277*. Onuitgegeven archeologienota (ID: 7929), 2018.

Gullentops, F., en L. Wouters. *Delfstoffen in Vlaanderen*. Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Departement EWBL, 1996.

Laga, Pieter, Stephen Louwye, en Stéphane Geets. *Paleogene and Neogene lithostratigraphic units (Belgium)*. Geologica Belgica 4, 2001.

Van Ranst, E, en C Sys. *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1 : 20 000)*. Gent: Laboratorium voor Bodemkunde, 2000.

Online bronnen

Agentschap Onroerend Erfgoed. "Dijlevallei tussen Wijgmaal en Haacht". *Inventaris Onroerend Erfgoed*, 2018. <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/300492>.

Geopunt Vlaanderen. "Atlas der Buurtwegen". Geraadpleegd 2 januari 2018. <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/8264f16f-45d2-4eae-bc77-f003c7830b20>.

Agentschap Onroerend Erfgoed. "Inventaris Onroerend Erfgoed". Geraadpleegd 14 juni 2018. <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/>.

"Keerbergen". *Wikipedia*, 7 april 2018. <https://nl.wikipedia.org/w/index.php?title=Keerbergen&oldid=48928415>.

"Maurits Gysseling: Toponymisch Woordenboek (1960) p. 556". Geraadpleegd 14 juni 2018. <http://bouwstoffen.kantl.be/tw/facsimile/?page=556>.

Wikipedia. "Vandermaelenkaarten". Online encyclopedie. *Wikipedia*. Geraadpleegd 7 december 2016. <https://nl.wikipedia.org/wiki/Vandermaelenkaarten>.

6 FIGURENLIJST

Figuur 1: Criteria bij verkavelingsvergunningen	4
Figuur 2: Situering van het projectgebied en de coördinaten op de GRB-kadasterkaart (Geopunt, 2018) .	6
Figuur 3: Situering van het projectgebied op Orthofoto (Geopunt, 2018).....	6
Figuur 4: Situering van het projectgebied op Orthofoto (Geopunt, 2018).....	8
Figuur 5: Ontwerpplannen voor de verkavelingsaanvraag (Fr. Geens, 2017)	9
Figuur 6: Situering van het projectgebied op Toekomstplan (ARCHEBO bvba, 2018)	9
Figuur 7: Topografische kaart met situering van het projectgebied (Geopunt, 2018).....	11
Figuur 8: Situering van het projectgebied op het Digitaal Hoogtemodel (Geopunt, 2018).	11
Figuur 9: Hoogteprofiel doorheen het plangebied in NO-ZW richting (Geopunt, 2018).	12
Figuur 10: Keerbergen aangegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Geopunt, 2018)	12
Figuur 11: Situering van het projectgebied op de bodemkaart Vlaanderen (DOV, 2018).	13
Figuur 12: Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart (Geopunt, 2018).....	14
Figuur 13: Bodemgebruik in de omgeving van het plangebied volgens de bodemgebruikskaart (Geopunt, 2018).....	14
Figuur 14: Kaart met aanduiding van het projectgebied en de vondstlocaties uit de CAI (CAI, 2018).	15
Figuur 15: Profiel werkput 3 (Archebo, 2018).	16
Figuur 16: Allesporenplan (Archebo, 2018).....	17
Figuur 17: Kaart met situering van het onderzoeksgebied en IOE-relicten op GRB-basiskaart (AOE, 2018)..	18
Figuur 18: Detail uit de Ferrariskaart met aanduiding van het projectgebied (Geopunt, 2018).	19
Figuur 19: Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen (Geopunt, 2018).	20
Figuur 20: Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen (Geopunt, 2018).	21
Figuur 21: Situering van het projectgebied op de Poppkaart (Geopunt, 2018).	22
Figuur 22: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1873 (Cartesius, 2018).....	22
Figuur 28: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1904 (Cartesius, 2018).....	23
Figuur 29: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1969 (Cartesius, 2018).....	23
Figuur 25: Synthesepan met aanduiding van de geplande werken (ARCHEBO bvba, 2018).	27

7 PLANNENLIJST

KEGR/18/10/15/1 - Digitale aanmaak	6
KEGR/18/10/15/2 - Digitale aanmaak	6
KEGR/18/10/15/3 - Digitale aanmaak	8
KEGR/18/10/15/4 - Digitale aanmaak	9
KEGR/18/10/15/5 - Digitale aanmaak	11
KEGR/18/10/15/6 - Digitale aanmaak	11
KEGR/18/10/15/7 - Digitale aanmaak	12
KEGR/18/10/15/8 - Digitale aanmaak	13
KEGR/18/10/15/9 - Digitale aanmaak	14
KEGR/18/10/15/10 - Digitale aanmaak	14
KEGR/18/10/15/11 - Digitale aanmaak	15
KEGR/18/10/15/12 - Digitale aanmaak	18
KEGR/18/10/15/13 - Digitale aanmaak	19
KEGR/18/10/15/14 - Digitale aanmaak	20
KEGR/18/10/15/15 - Digitale aanmaak	21
KEGR/18/10/15/16 - Digitale aanmaak	22
KEGR/18/10/15/17 - Digitale aanmaak	22
KEGR/18/10/15/22 - Digitale aanmaak	23
KEGR/18/10/15/23 - Digitale aanmaak	23
KEGR/18/10/15/20 - Digitale aanmaak	27